

Άρειος Πάγος 821/1982, Τμ. Β'

Πηγή: Δ.Ε.Ν. 38/82 σελ. 1055

Περίληψη: Επί εργατικού ατυχήματος, οφειλομένου εις αμέλειαν, είτε των καταστατικών οργάνων του εργοδότη, είτε των υπ' αυτού προστηθέντων, οι οποίοι παρέλειψαν να ρυθμίσουν τα της εργασίας, του χώρου αυτής, ως και τα των εγκαταστάσεων και μηχανημάτων ή εργαλείων κατά τρόπον ώστε να προστατεύεται η ζωή και η υγεία του εργαζομένου, παρέχεται αξίωσις προς πληρωμήν χρηματικής ικανοποιήσεως λόγω ηθικής βλάβης εις τον εκ του ατυχήματος παθόντα, συνεπεία της εμφιλοχωρησάσης αδικοπραξίας. - Η παραγραφή της αξιώσεως προς χρηματικήν ικανοποίησιν αρχίζει από της υπό των παθόντων γνώσεως της αληθούς καταστάσεως της υγείας των και του υποχρέου προς χρηματικήν ικανοποίησιν των προσώπου. - Πότε ιδρύεται λόγος αναιρέσεως διά παραμόρφωσιν του περιεχομένου εγγράφου. - Έννοια "πραγμάτων".

Απόφαση Δικαστηρίου

Εισηγητής: Β. ΚΟΚΚΙΝΟΣ

Δικηγόροι: Γ. Κεραμιδάς, Δ. Ζερβός

Κατά το άρθρ. 1 του διά του ΒΔ της 24.7/25.8.1920 κωδικοποιηθέντος Ν. 551/14, ως ατύχημα εκ βιαίου συμβάντος, επερχόμενον εις εργάτην ή υπάλληλον των εν άρθρω 2 εργασιών και επιχειρήσεων, εις ας ρητώς περιλαμβάνονται και εκείναι των βιομηχανικών και βιοτεχνικών εργοστασίων, εν ας γίνεται χρήσις μηχανικών εργαλείων, θεωρείται πάσα βλάβη, ήτις είναι αποτέλεσμα βιαίας και αιφνιδίου επενεργείας εξωτερικού αιτίου, ασχέτου μεν προς την σύστασιν του οργανισμού του παθόντος και προς την βαθμιαίαν και προοδευτικήν εξασθένησιν και φθοράν, ως εκ της φύσεως και του είδους της εργασίας του και των συμφύτων προς αυτήν δυσμενών επαγγελματικών όρων, επελθόντος δ' όμως, κατά την εκτέλεσιν της εργασίας ή προ ή μετά ταύτην, αλλ' εξ' αφορμής αυτής. Εκ της ανωτέρω διατάξεως, εν συνδυασμώ προς εκείνας των άρθρων 71, 299, 288, 662, 914, 922 και 932 του ΑΚ, προκύπτει, ότι επί εργατικού ατυχήματος, οφειλομένου εις αμέλειαν, είτε των καταστατικών οργάνων του εργοδότη, είτε των υπ' αυτού προστηθέντων προσώπων, παραλειψάντων να ρυθμίσουν, συμφώνως τω άρθρω 662 ΑΚ, τα της εργασίας, του χώρου αυτής, ως και τα των εγκαταστάσεων και μηχανημάτων ή εργαλείων, κατά τρόπον ώστε να προστατεύεται η ζωή και η υγεία του εργαζομένου, παρέχεται αξίωσις προς πληρωμήν χρηματικής ικανοποιήσεως λόγω ηθικής βλάβης εις τον εκ του ατυχήματος παθόντα, συνεπεία της εμφιλοχωρησάσης αδικοπραξίας. Εν προκειμένω, ως προκύπτει εκ της προσβαλλομένης αποφάσεως, το εκδόνσαν αυτήν Εφετείων, μετ' εκτίμησιν των αποδείξεων, εδέξατο, ως αποδειχθέντα, τα εξής πραγματικά περιστατικά. Οι αναιρεσίβλητοι απησυχολήθησαν υπό της αναιρεσειούσης, διατηρούσης μεταλλουργικών εργοστάσιον εις την περιοχήν Λαρύμνης Λοκρίδος, ο μεν Α.Κ. από 8.5.67 έως 9.10.73, ο δε Γ.Λ. από 9:10.67 έως 8.12.67 και από 21.5.69 έως 7.9.71, επί συμβάσει μισθώσεως εξηρημένης εργασίας. Κατά την πρόσληψιν των ήσαν απολύτως υγιείς και διήνυσον ο μεν Α.Κ. το 49ον έτος της ηλικίας του, ο δε Γ.Λ. το 47ον έτος αυτής. Μάλιστα η πρόσληψις των ενέγνετο μετά προηγουμένην ιατρικήν εξέτασιν αυτών, καθ' ην διεπιστώθη η καλή υγεία τούτων. Αμφότεροι ειργάσθησαν διαδοχικώς εις πλείονα τμήματα του εργοστασίου της αναιρεσειούσης, ως εις την τροφοδοσίαν της καμίνου, την δειγματοληψίαν χελωνών και κάδων και αλλαχού. Εις τον χώρον της εργασίας των όμως εκράτουν εξαιρετικώς δυσμενείς και ανθυγιεινά συνθήκαι. Ούτω, εκ της λειτουργίας του τριβείου διέφευγε μεγάλη ποσότης κονιορτοποιημένου μεταλλεύματος, ήτις, εξαπλουμένη εις τους λοιπούς χώρους του εργοστασίου, εδημιούργει πνιγηράν ατμόσφαιραν. Ωσαύτως, εις τον χώρον λειτουργίας της περιστροφικής καμίνου ανεδύοντο επικίνδυνον αναθυμιάσεις εκ του ρευστοποιουμένου μεταλλεύματος, όπερ, προ της ρευστοποιήσεως, διεχέετο διά "μαζούτ". Αι αναθυμιάσεις αύται προσετίθεντο εις το ήδη βεβαρυμένον διά κονιορτού περιβάλλον. Πέραν τούτων οι εργαζόμενοι εις τον χώρον της καμίνου εξετίθεντο εις λίαν υψηλάς θερμοκρασίας, αίτινες μάλιστα υπέκειντο εις σημαντικές αυξομειώσεις κατά τον χρόνον της τροφοδοσίας της καμίνου και αμέσως μετ' αυτήν. Χαρακτηριστικόν της υφισταμένης αφορήτου τω όντι καταστάσεως είναι και το περιστατικόν, ότι τα αυτοκίνητα επεσήμαινον την εντός του χώρου του εργοστασίου κίνησιν των, διά της αφής των φανών πορείας και εν καιρώ ημέρας, το δε επί του αυτού χώρου κινούμενον προσωπικόν κατέλειπεν ίχνη επί του δαπέδου, άτινα όμως, μετ' ου πολύ, εξηφανίζοντο, καλυπτόμενα υπό νέου στρώματος κόνεως. Την κατάστασιν ταύτην η αναιρεσειούσα αντιμετώπιζεν όλως ελλιπώς και δι' απροσφόρων εν πολλοίς μέσων. Ούτω, δεν είχεν αύτη επαρκείς ειδικάς και καταλλήλους συσκευάς αναρροφήσεως και δεσμεύσεως του κονιορτού και των αναθυμιάσεων, αι δε χορηγούμεναι προσωπίδες απεδεικνύοντο ακατάλληλοι, λόγω της υψηλής μολύνσεως του περιβάλλοντος, καθιστάμεναι άχρηστοι μετά πάροδον ολίγων ωρών από της χρήσεώς των, δι' ον λόγον και εγκατελείποντο υπό των εργαζομένων, εξαναγκαζομένων εκ των πραγμάτων να εργάζωνται άνευ προσωπίδων. Επί πλέον, η αναιρεσειούσα δεν εφήρμοζε σύστημα τακτικής εναλλαγής των μισθωτών εις τους διαφόρους τομείς εργασίας, με αποτέλεσμα

τα αυτά πρόσωπα να εκτίθενται επί μακρόν εις τον αυτόν κίνδυνον. Ωσαύτως, αντί εβδομαδιαίας αναπαύσεως, χορηγήει εις το προσωπικόν της την όλως ανεπαρκή ανάπαυσιν 32 συνεχών ωρών ανά περίοδον τριών εβδομάδων, εν ω, εξ άλλου, δεν χορηγήει εις τους εργαζομένους αυτουσίαν την ετησίαν άδειαν αναπαύσεως προς ανανέωσιν των σωματικών και ψυχικών δυνάμεων αυτών. Αποτέλεσμα της υπό τας συνθήκας αυτές απασχολήσεως των αναιρεσιβλήτων υπήρξεν η προσβολή των υπό της βαρείας επαγγελματικής νόσου της πνευμονοκονιάσεως. Ειδικώτερον ο μεν Α.Κ. ενεφάνισε χρονίαν ασθματικήν βρογχίτιδα με πνευμονικόν εμφύσημα και χρονίαν πνευμονικήν καρδίαν, εκρίθη δε ανίκανος προς εργασίαν, συνταξιοδοτηθείς με ποσοστόν αναπηρίας 50% και από 1.2.77 εις 67% δι' αποφάσεων του Δ/ντού Υποκ/τος ΙΚΑ Λαμίας (1974 και 1977), ο δε Γ.Λ. ενεφάνισε χρονίαν αποφρακτικήν βρογχίτιδα, μετ' αναπνευστικής ανεπαρκείας και εκτεταμένου πνευμονικού εμφυσήματος και χρονίας πνευμονικής καρδίας, εκρίθη δε ανίκανος προς εργασίαν και εσυνταξιοδοτήθη με ποσοστόν αναπηρίας 55%, όπερ, από 1.9.77 ανεβιβάσθη εις 67%, δι' αποφάσεως του αυτού ως άνω Δ/ντού ΙΚΑ (1977). Περαιτέρω, εδέξατο, ότι η αναπηρία των αναιρεσιβλήτων ήτο απότοκος της εργασίας των εις το εργοστάσιον της αναιρεσιούσης και οφείλεται εις αμέλειαν των εκπροσωπούντων αυτήν οργάνων, άτινα δεν εμερίμνησαν διά την διασφάλισιν της υγείας τούτων, ουδέ έλαβον τα προσήκοντα μέτρα προς αποτροπήν την βλάβης αυτής, διά της τοποθετήσεως καταλλήλων συσκευών αναρροφήσεως και δεσμεύσεως του κονιορτού και των αναθυμιάσεων, ως και διά της χορηγήσεως καταλλήλων προσωπίδων, καίτοι ηδύναντο και ώφειλον να λάβουν τα μέτρα ταύτα. Ακολουθώς τούτοις, αποφηνάμενον το άνω Εφετείον, ότι η συμπεριφορά των οργάνων της αναιρεσιούσης έναντι των αναιρεσιβλήτων συνιστά αδικοπραξίαν εις βάρος αυτών, και ότι, ούτοι, εδικαιούντο χρηματικής ικανοποίησεως, λόγω ηθικής βλάβης εκ της ανωτέρω εις βάρος των αδικοπραξίας, δεν παρεβίασε τας διατάξεις των άρθρων 914 και 932 του ΑΚ, διέλαβε δ' εν τη αποφάσει του επαρκείας αιτιολογίας.

Κατά την § 1 του άρθρου 937 του ΑΚ η απαίτησις εξ αδικοπραξίας παραγράφεται μετά πενταετίαν, αφ' ότου ο παθών έλαβε γνώσιν της τε ζημίας και του προς αποζημίωσιν υποχρέου, εν πάση δε περιπτώσει μετά πάροδον είκοσιν ετών από της πράξεως. Εν προκειμένω, το εκδόσαν την προσβαλλομένην απόφασιν Εφετείον, εδέξατο ως αποδεδειγμένα και τα εξής περιστατικά: Οι αναιρεσιβλήτοι έλαβον μεν γνώσιν της ασθενείας των, τουλάχιστον καθ' ον χρόνον εκρίθησαν το πρώτον ανίκανοι προς εργασίαν, διά των σχετικών αποφάσεων του Διευθυντού του ΙΚΑ και δη, κατ' Απρίλιον του 1974 ο εξ αυτών Α.Κ. και κατ' Οκτώβριον του 1973 ο Γ.Λ. Εν τούτοις, ούτοι ηγγνόουν τότε την αληθή έκτασιν της βλάβης της υγείας των και του προκαλέσαντος ταύτην αιτίου, ως και το υπόχρεον προς αποζημίωσίν των πρόσωπον, ήτοι την αναιρεσιούσαν, υπολαμβάνοντες περιπλανημένως, ότι η ασθένειά των ουδεμίαν είχε σχέσιν με την εργασίαν των. Και τούτο, διότι, μη διαθέτοντες τας αναγκαίας γνώσεις, ηγγνόουν παντελώς, ότι η εμφανισθείσα εις αυτούς χρονία αποφρακτική βρογχίτις, μετά πνευμονικού εμφυσήματος, αναπνευστικής ανεπαρκείας κλπ. ήτο δηλωτική της εξ ης είχαν προσβληθεί, κατά την διάρκειαν της εργασίας των, νόσον της πνευμονοκονιάσεως, αποτελούσης βαρείαν επαγγελματικήν τοιαύτην. Περαιτέρω εδέξατο, ότι εις την οιονεί συσκότισιν της αληθούς καταστάσεως και εις την παράτασιν της αγνοίας των συνέβαλεν αναμφιβόλως και ο εις τας προμνησθείσας αποφάσεις του Διευθυντού του Ι.Κ.Α. χαρακτηρισμός της μορφής της αναπηρίας των ως κοινής νόσου. Εντελή δε γνώσιν των αιτίων της ασθενείας των και της υποχρεώσεως της αναιρεσιούσης προς αποζημίωσίν των, επομένως και προς χρηματικήν ικανοποίησιν των λόγω ηθικής βλάβης, έλαβον ούτοι βραδύτερον, οπωσδήποτε δε μετά το έτος 1974, λόγω της εμφανίσεως πολλών ομοίων περιστατικών ασθενείας συναδέλφων των και του, συνεπεία αυτών, δημιουργηθέντος θορύβου και διά δημοσιευμάτων εις τον ημερήσιον αθηναϊκόν τύπον. Μεθ' ο, αποφηνάμενον, ότι η παραγραφή της αξιώσεώς των, κατά της αναιρεσιούσης, προς χρηματικήν ικανοποίησιν των, λόγω ηθικής βλάβης, εκ της εις βάρος των ως άνω αδικοπραξίας, ήρξατο τρέχουσα, από της τοιαύτης, μετά το έτος 1974, γνώσεως της αληθούς καταστάσεως της υγείας των και του προς χρηματικήν ικανοποίησιν των υποχρέου προσώπου, μέχρι δε της εγέρσεως της αγωγής (Δεκέμβριος 1978) δεν συνεπληρώθη αύτη, ουδόλως παρεβίασε την προπαρατεθείσαν διάταξιν του ΑΚ.

Ο εκ του άρθρου 559 αρ. 20 του ΚΠολΔ λόγος αναιρέσεως ιδρύεται, όταν το δικαστήριον εμόρφωσε την κρίσιν του αποκλειστικώς ή κατά κύριον λόγον εκ του φερομένου ως παραμορφωθέντος κατά το περιεχόμενον αυτού εγγράφου, ουχί δε και όταν συνεξετίμησε τούτο μετ' άλλων αποδεικτικών στοιχείων, χωρίς να εξαίρηται το έγγραφον, εν σχέσει προς το περι ύπάρξεως ή ανυπαρξίας του αποδεικτέου περιστατικού πόρισμα, καθ' όσον, εν τη τελευταία ταύτη περιπτώσει, δεν είναι εφικτή η εξακρίβωσις της ιδιαίτερας αποδεικτικής σημασίας του εγγράφου, άνευ εκτιμήσεως και των λοιπών μετ' αυτού συνεκτιμηθέντων υπό του δικαστηρίου της ουσίας αποδεικτικών στοιχείων, ήτις όμως, συμφώνως τω άρθρω 561 § 1 του αυτού Κώδικος, δεν είναι επιτετραμμένη εις τον Άρειον Πάγον. Εν προκειμένω, το εκδόσαν την προσβαλλομένην απόφασιν Εφετείον, εμόρφωσε την περι πραγμάτων κρίσιν αυτού, εξ όλων των εν αυτή διαλαμβανόμενων αποδεικτικών στοιχείων, εν οίς και αι αποφάσεις των υγειονομικών υπηρεσιών του ΙΚΑ, ουχί δε αποκλειστικώς ή κατά κύριον λόγον εξ αυτών. Συνεπώς, η περι παραμορφώσεως του περιεχομένου των αποφάσεων τούτων αιτίαςις του δευτέρου λόγου της κρινομένης αιτήσεως είναι αβάσιμος και απορριπτέα..

"Πράγματα", των οποίων η μη λήψις υπ' όψιν ιδρύει τον εν άρθρω 559 αρ. 3 του ΚΠολΔ προβλεπόμενον λόγον αναιρέσεως είναι αυτοτελείς ισχυρισμοί, τείνοντες εις θεμελίωσιν ή κατάλυσιν δικαιώματος, ουχί δε και εκείνοι, οίτινες, απλώς συνεχόμενοι προς την ιστορικήν βασιν του επιδίκου δικαιώματος, συνιστώσιν ητιολογημένην άρνησιν αυτού ή απλά πραγματικά επιχειρήματα. Όθεν, η διά του τελευταίου λόγου της κρινομένης αιτήσεως προβαλλομένη αιτίασις της μη λήψεως υπ' όψει υπό του Εφετείου των ισχυρισμών της αναιρεσειούσης ότι το εν Λαρύμνη εργοστάσιόν της είχαν εγκριθή υπό του αρμοδίου Υπουργείου, ότι είχε σύστημα λειτουργίας όμοιον με εκείνο των εργοστασίων συνεχούς λειτουργίας και ότι ο εκ των αναιρεσιβλήτων Λ.Κ. ουδεμίαν σχέσιν είχε με το σύστημα τούτο, διότι ειργάζετο εις ανεξαρτήτους οικοδομικάς εργασίας, οίτινες συνιστούν, ο μεν τελευταίος άρνησιν της αγωγής, οι δε λοιποί απλά πραγματικά επιχειρήματα, είναι απορριπτέα ως αβάσιμος(1).

(1) Επικυροί την 5083/80 Εφετείο Αθηνών.